

16X244172
28.10.2014

LOHJA
Paloniemen osayleiskaava
Luontoselvitys

Sisältö

1	JOHDANTO	1
2	SELVITYSALUEEN SIJAINTI	1
3	MENETELMÄT	1
3.1	Lähtötiedot	1
3.2	Maastokartoitukset.....	1
4	LUONNONYMPÄRISTÖN YLEISPIIRTEET	2
4.1	Geologia ja vesistöt	2
4.2	Selvitysalueella ja sen lähiympäristössä sijaitsevat suojelualueet	2
4.3	Kasvillisuus ja eläimistö	2
5	LUONTOARVOILTAAN MERKITTÄVÄT KOHTEET	3
5.1	Kasvi- ja jäkälälajit	3
5.2	Luontokohteet.....	3
5.2.1	Lohjanjärven Natura 2000 -alueisiin kuuluva Paloniemen kedot	3
5.2.2	Metsälakikohteet.....	4
5.2.3	Uhanalaiset luontotyytit	9
5.2.4	Luonnonsuojelulakikohteet.....	10
5.2.5	Vesilakikohteet.....	10
5.2.6	Muut arvokkaat kohteet	10
6	SELVITYSALUEEN EKOLOGISET YHTEYDET.....	10
7	YHTEENVETO	11
8	LÄHTEET	11

Liitteet

Liite 1	Selvitysalueen sijainti ja suojelualueet
Liite 2	Luontokohdekartta
Liite 3	Kuvia selvitysalueelta
Liite 4	Selvitysalueen ekologiset yhteydet

Pöyry Finland Oy

Ismo Yli-Tuomi, FM biologi	maastotyöt ja raportointi
Soile Turkulainen, FM biologi	raportointi

Yhteystiedot

Juhana Herttuan puistokatu 21, 20100 Turku
puh. 010 33 31537
sähköposti etunimi.sukunimi@poyry.com
www.poyry.fi

1 JOHDANTO

Tämä luontoselvitys on tehty Lohjan kaupungin alueella sijaitsevan Paloniemen osayleiskaavaa-alueita varten.

Kaava-alueelta on aiemmin tehty luonnon perusinventointi (Vuorinen 1989).

Tässä raportissa esitetään selvitysalueelle kesällä 2014 tehdyn kasvillisuus- ja luontotyypiselvityksen tulokset.

2 SELVITYSALUEEN SIJAINTI

Selvitysalue sijaitsee Uudenmaan maakunnassa Lohjan kaupungin alueella noin 2,5 - 5 km keskustan luoteispuolella. Selvitysalueen sijainti on esitetty liitteen 1 kartassa ja liitteessä 3 on kuvia selvitysalueelta.

Selvitysalue sijaitsee kahden järven, eteläpuolella sijaitsevan Lohjanjärven ja pohjoispuolella sijaitsevan Hormajärven välisellä alueella, rajautuen pohjoisreunastaan pääosin Lohjan ja Sattmatin väliseen Karstuntiehen. Alueen pinta-alan on n. 200 ha.

3 MENETELMÄT

3.1 Lähtötiedot

Luontoselvitystä varten tarkistettiin ympäristöhallinnon OIVA-ympäristö- ja paikkatietopalvelun ja Hertta-paikkatietokannan Eliölajit-rekisteriin tallennetut luontokohteet ja lajistotiedot (Ympäristöhallinto 2014a).

3.2 Maastokartoitukset

Kasvillisuus- ja luontotyypiselvityksen maastotyö tehtiin 21.7. - 22.7.2014. Maastointivointin avulla selvitettiin luonnonympäristön yleispiirteet ja kartoitettiin seuraavat maankäytön suunnittelussa huomioitavat luonnonarvoiltaan merkittävät kohteet.

- luonnonsuojelulain 29 §:n suojellut luontotyytit
- vesilain 2 luvun 11 §:n mukaiset luonnontilaisina säilytettävät luontotyytit norot, lammet ja lähteet
- vesilain 3 luvun 2 §:n mukaiset purot, joiden luonnontilan muuttaminen on luvanvaraista
- metsälain 10 §:n erityisen tärkeät elinympäristöt
- uhanalaiset luontotyytit (Raunio ym. 2008)
- muut luonnon monimuotoisuuden kannalta huomionarvoiset kohteet kuten lahoppuustoiset metsät sekä niityt ja muut perinneympäristöt

Liito-orava kuuluu luontodirektiivin liitteen IV(a) lajeihin, joiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty luonnonsuojelulain 49 §:n perusteella. Selvitys ei sisältänyt varsinaista liito-oravakartoitusta, mutta maastotöiden yhteydessä pyrittiin arvioimaan eri alueiden soveltuvuutta liito-oravan esiintymisen kannalta.

LUONNONYMPÄRISTÖN YLEISPIIRTEET

4.1 Geologia ja vesistöt

Selvitysalue on huomattavalta osin suhteellisen tasaista peltomaata ja metsämaat sijaitsevat pääosin hieman korkeammalle kohoavilla kalliokumpareilla, joissa on jonkin verran myös kalliopaljastumia. Maaperä on paikoitellen kalkkivaikutteinen, mikä näkyy kasvillisuuden huomattavana rehevyytenä ja rinteillä on alueen koko huomioiden varsin runsaasti lehdoissa esiintyvää lehtomultaa. Lohjanjärven pinta on 31,6 m mpy ja korkein kohta Kuoppanokan kallio noin 65 m mpy. Peltoaukioita lukuun ottamatta alueella on suhteellisen jyrkkiäkin rinteitä vaikka korkeuserot peltoaukeiden ja kallioharjanteiden huippujen välillä jäävätkin pääosin 15 - 20 metriin.

Selvitysalueella tai sen läheisyydessä ei sijaitse luokiteltuja pohjavesialueita (Karpalo-tietokanta 2014). Lähin vedenhankintaa varten tärkeä pohjavesialue on Lohjanharju (PvAlueTunnus 0142851 B), joka sijaitsee lähimmillään noin runsaan kahden kilometrin etäisyydellä idän suunnassa. Selvitysalue rajautuu eteläpuolelta Lohjanjärveen ja pohjoispuolelta osittain Hormanjärveen, mutta varsinaisella selvitysalueella ei ole järviä tai lampia eikä luonnontilaisena säilyneitä puroja, noroja tai lähteitä.

Merenrantaan on etäisyyttä noin 25 km.

4.2 Selvitysalueella ja sen lähiympäristössä sijaitsevat suojelualueet

Valtion ympäristöhallinnon Karpalo-tietokannan (2014) mukaan selvitysalueella on yksi Natura 2000 -alueverkostoon kuuluva kohde, Lohjanjärven alue - Paloniemen kedot (FI0100036). Lisäksi selvitysalueella on kaksi pienempää suojelurajasta, luonnonsuojelulain luontotyyppinä suojeltu Haukilahden pähkinäpensaslehto (LTA010626) sekä Luhtalahden erityisesti suojeltavan lajin, lännenkesijäkälän rajausta (ERA206810).

Kahden kilometrin säteellä selvitysalueesta on useita arvokkaita kallioalueita, yksityisiä suojelualueita sekä erityisesti suojeltavien lajien suojelurajauksia. Kaakon suunnassa runsaan kilometrin etäisyydellä on hyvin arvokkaaksi arvioitu Kiviniemen louhoksen kallioalue (KAO010187) ja lounaassa runsaan kilometrin etäisyydellä niin ikään hyvin arvokkaaksi arvioitu Isosaaren kalkkikallio (KAO010455). Korvenmäen - Lakimäen kallioalue luoteessa on noin kilometrin etäisyydellä. Selvitysalueen länsipuolella on kaksi erityisesti suojellun punavalkun rajasta 800 – 1100 metrin etäisyydellä. Immoon saarella sijaitseva yksityinen suojelualue on noin 800 metrin etäisyydellä ja Patunmäen yksityinen suojelualue noin 900 metrin etäisyydellä selvitysalueen rajasta.

Selvitysalueella ja sen läheisyydessä sijaitsevien suojelualueiden sijainnit on esitetty liitteen 1 kartassa.

4.3 Kasvillisuus ja eläimistö

Selvitysalue on hemiboreaalista kasvillisuusvyöhykettä ja kuuluu Varsinais-Suomen eliömaakuntaan. Suovyöhyke on kilpikeitaat eli konsentriset kermikeitaat (alajako Etelä-Suomen kilpikeitaat 1b). Maisemamaakunta on Kiskon-Vihdin järvisuutu, joka kuuluu maisemamaakuntien pääjaossa Eteläiseen rantamaahan (Valtion ympäristöhallinto 2014).

Selvitysalueesta noin kolmannes on viljelykäytössä olevaa peltoa ja metsämailla on huomattavan runsaasti reheviä kasvillisuustyyppisiä, lehtoa ja lehtomaista kangasta. Metsämaista arviolta noin puolet on varttunutta puustoa ja laajahkoja tuoreita hakkuuaukkoja on sekä alueen itä- että länsiosassa. Rehevien metsien lisäksi selvitysalueen

luonnonsuojelullisesti arvokkaisiin kohteisiin kuuluvat muutamat kalliokedot ja Lohjanjärven rannassa sijaitsevat edustavat puustoiset luhdet, avoluhdet ja rantalehdot.

Liito-oravalle soveltuvia varttuneita kuusisekametsiä ja ruokailualueiksi soveltuvia lehtipuuvaltaisia metsiä sekä haapakeskittymiä on selvitysalueella huomattavan paljon huomioiden alueen kivennäismaiden suhteellisen pienen pinta-alan. Lohjanjärven rannan läheisyydessä sijaitsevista metsiköissä on lähes kaikissa liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi soveltuvia kuusikoita joissa on lehtipuuta sekapuuna tai joiden läheisyydessä on lehtipuuvaltaisia alueita, poikkeuksen muodostavat lähinnä vain mäkien harjanteilla olevat männiköt.

Rantaluhtien lisäksi suota on selvitysalueella hyvin vähän, ainoastaan urheilukentän itäpuolella sijaitseva luhtainen ja pääosin luonnontilaansa menettänyt luhtainen nevakorpi ja nevaräme.

5 LUONTOARVOILTAAN MERKITTÄVÄT KOHTEET

Edellä esitettyjen luontokohteiden numerointi viittaa liitekartassa 2 käytettyyn numerointiin.

5.1 Kasvi- ja jäkälälajit

Luhtalahden pohjoispuolella on äärimmäisen uhanalaiselle lännenkesijäkälälle (*Leptogium magnussonii*) tehty suojelurajaus (ERA206810) (liitekartta 2, kohde 21). Kasvupaikka on lajin ainoa tunnettu esiintymä Suomessa. Läheisyydessä on myös vaarantunut tammenlaikkajäkälä (*Pertusaria pertusa*), vaarantunut maasäröjäkälä (*Thelidium zwackhii*) vaarantunut pikkukesijäkälä (*Leptogium biatorinum*), vaarantunut savihyytelöjäkälä (*Collema limosum*) ja silmälläpidettävä turrisammal (*Oxystegus tenuirostris*) (Ympäristöhallinto 2014a ja Hiiden ympäristö- ja karttapalvelu 2014). Kaikki edellä mainitut lajit ovat tämän raportin kohteen 19 alueelle (liitekartta 2, kohde 19).

Muutettavanniemen länsipäässä kallioalueella on isonännijäkälä (*Pseudosagedia grandis*, äärimmäisen uhanalainen, erityisesti suojeltu) (liitekartta 2, kohde 8).

Paloniemen kedot Natura 2000 -alueella on mm. kalvashuhmarjäkälää (*Sclerophora pallida*) ja erityisesti suojeltavaa erittäin uhanalaista kalkkihankasammalta (*Riccia beyrichiana*).

Edellä esiteltyjä lajiesiintymiä ei tarkistettu maastossa.

Lännenkesijäkälärajausten itäpuolella Niemenahosta n. 200 metriä koilliseen pellonpientareella on Hertta-tietokannan mukaan vaarantunutta savijäkälää (*Epiphloea byssina*) (koord yk 6687498:3335860) ja Paloniemen kedot –natura alueen itäpuolelta on havainto jalopallerojäkälästä (*Lecidella flavosorediata*) (koord yk 6687919:3334904). Lajeja yritettiin etsiä, niitä kuitenkin löytämättä.

Edellä esitettyihin lajeihin ei ole sisällytetty uhanalaistarkastelussa arvioimatta jätettyjä lajeja.

5.2 Luontokohteet

5.2.1 Lohjanjärven Natura 2000 -alueisiin kuuluva Paloniemen kedot

Paloniemen kedot kuuluu osana Lohjanjärven Natura 2000 -alueeseen. Ympäristöhallinnon verkkosivuston mukaan Paloniemessä on kumpareista ja kallioista harvaa mätäntyvaltaista metsää ja koivuvaltaisia alueita. Kalliokumpareilla on runsaslajista ketokas-

villisuutta ja koivuvaltaiset alueet ovat hakamaisia. Tien eteläpuolen kasvillisuudessa on viljelyjäänteitä ja venäläistulokkaita. Alue on perinnemaisemainventoinnissa luokiteltu maakunnallisesti arvokkaaksi. Palonimen ketojen suojelualueen toteutuskeino on Lohjan kaupungin kanssa tehty sopimus (Ympäristöhallinto 2014b).

5.2.2 Metsälakikohteet

Metsälain 10§ mukaiset metsäluonnon erityisen arvokkaat elinympäristöt määrittää ja rajaa alueellinen metsäkeskus, joten edellä esitetyt kohteet ovat raportin tekijöiden mahdollisiksi metsälain tarkoittamiksi kohteiksi määrittämiä elinympäristöjä.

Luhdat

Hontinpakan länsipuoleinen luhta, Kohde 1

Selvitysalueen koilliskulmassa on puustoista luhtaa ja kapealti järviruokovaltaista avoluhtaa. Valtapuuna on pääosalla kuviota hieskoivu, mutta rannan lähetyvillä kasvaa myös tervaleppää ja harmaaleppä ja hieman etäämmällä rannasta yksittäinen vaahtera. Puustoisella alueella on myös tuoreen ja kostean lehdon piirteitä. Kenttäkerroksen lajistoon kuuluvat mm. ranta-alpi, isosorsimo, mesiangervo, hiirenporras, käenkaali, valkovuokko, metsäkorte, kielo, mustakonnanmarja, jänönsalaatti, sudenmarja, vuohenputki ja vadelma. Länsipuolella olevan tien läheisyydessä on suurruohoista niittyä ja heinäniittyä, joka luontoarvoiltaan muuta aluetta vähäisempi. Aluetta on harvennettu. Avoluhta on mahdollinen metsälain 10 §:n kohde.

Arvoluokka ja suositus: Paikallisesti arvokas, luo-merkintä

Haukilahden luhta, Kohde 3

Haukilahden pohjukan luhta on pääosin avoluhtaa ja tervaleppävaltaista luhtaa, mutta alueella on myös kiiltopajun luonnehtimaa pajuluhtaa. Kenttäkerroksen lajistoon kuuluvat korpikastikka, mesiangervo, isosorsimo, korpikaisla, rantayrtti, suoputki, punakoiso, viiltosara, rentukka, leveäosmankäämi ja ratamosarpio. Lehtorinteeseen rajautuvalla reunalla on myös pähkinäpensasta. Alueella on vanha oja ja kaivettuja kuoppia, joissa on laajojakin seisovavetisiä alueita. Tästä huolimatta aluetta voidaan pitää luonnontilaisen kaltaisena ja kuvio on avoluhdan ja pensasluhdan osalta mahdollinen metsälain 10 §:n kohde.

Arvoluokka ja suositus: Paikallisesti arvokas, luo-merkintä

Luhtalahti eteläinen, Kohde 9

Luhtalahden etelärannalla on laaja ja hyvin vaihteleva luhta-alue, joka koostuu tervaleppävaltaisesta metsäluhdasta ja avoluhdasta sekä pienialaisemmasta lehto-alueesta. Pitkääpääsara on tervaleppäluhdan valtalaji ja aukkoisessa kenttäkerroksessa kasvaa myös ranta-alpia, punakoisoa, luhtavuohennokkaa, rantamataraa, ojakellukkaa ja lehtotähti-möä. Pensaskerroksessa on korpipaatsamaa. Avoluhta on järviruoko- ja järvikortevaltainen ja joukossa on ainakin suoputkea, ranta-alpia, luhtavuohennokkaa, rantakukkaa, leveäosmankäämiä ja rantayrttiä. Koillisreunalla on kapeahko vyöhyke kookasta kuusta, mäntyä, hieskoivua ja tervaleppää kasvava tuore lehto. Lehtoaluetta on harvennettu ja pensaskerros on paikoin hyvin tiheä.

Alueen reunapuustoa on jonkin verran käsitelty ja alueella on vanhaa ojitusta, josta joh-tuen reunaosat ovat ilmeisesti hieman luontaista kuivempia. Tästä huolimatta aluetta voidaan pitää luonnontilaisen kaltaisena ja alue on avoluhdan ja lehtoalueen osalta mahdollinen metsälain 10 §:n kohde.

Arvoluokka ja suositus: Paikallisesti arvokas, luo-merkintä

Kohteen pohjoispuolella on aiemmin pesinyt nuolihaukka, mutta tämä osuus metsiköstä on hiljattain hakattu.

Luhtalahti pohjoinen, Kohde 11

Luhtalahden koillisreunaan sijoittuva avoluhta on mahdollinen metsälain 10 §:n kohde.

Arvoluokka ja suositus: Paikallisesti arvokas, luo-merkintä

Hirmuholma, Kohde 13

Hirmuholman alueella on lehtomaista metsikköä, rantakalliota ja niemen pohjoispuolelle sijoittuva rantalehto ja avoluhta. Hirmuholman niemellä on mänty-kuusi-koivusekapuustoa, jonka joukossa on huomattavan runsaasti kilpikaarnaisia mäntyjä ja kookkaita tervaleppiä. Pensaskerroksessa on ainakin vaahteraa, katajaa, pihlajaa ja taikinamarjaa. Kenttäkerroksesta mainittakoon käenkaali, nuokkuhelmikkä, oravanmarja, sinivuokko ja valkovuokko. Alueen kalliot ovat kasvillisuudeltaan karuja. Niemen pohjoispuolella on kulttuurivaikutteinen rantalehto ja sen edessä lajistollisesti suhteellisen vaatimaton avoluhta. Lehdossa on runsaasti eri lehtipuulajeja, tervaleppää, harmaaleppää, raitaa, hieskoivua ja haapaa. Pensaista alueella on ainakin punaherukka, vadelma ja paatsama sekä ruohovartisista hiirenporras, lehtopalsami, mesiangervo, metsäkurjenpolvi, käenkaali, sudenmarja ja valkovuokko. Niemen itäpuolella oleva uimarannan alue on hoidettua nurmikenttää.

Hirmuholman niemen ja uimarannan alueen kokonaisuus on virkistysalueena erittäin merkittävä. Hirmuholman niemellä on myös luonnonsuojelullista arvoa vaikka alueet eivät täytäkään metsälain 10 §:n kohteen kriteerejä. Sen sijaan rantaluhta ja lehto ovat mahdollisia metsälain 10 §:n kohteita.

Arvoluokka ja suositus: Paikallisesti arvokas, luo-merkintä, maisemallisesti ja virkistyskäytön kannalta huomattava

Humppilanlahti läntinen, Kohde 17

Humppilanlahden länsipuolella on pensas- ja avoluhtaa, jota reunustaa tervaleppävaltainen luhta. Pensas- ja avoluhta on mahdollinen metsälain 10 §:n kohde.

Arvoluokka ja suositus: Paikallisesti arvokas, luo-merkintä

Kallioalueet

Haukilahti pohjoinen, Kohde 2

Korkeahkoa ja osittain myös varsin jyrkkää kallioharjannetta reunustaa joka puolelta edustava pähkinäpensaslehto. Useat pensaista ovat huomattavan kookkaita, mutta alueella on runsaasti myös erikokoisia kuusia, jotka paikoitellen varjostavat pähkinäpensaita. Alueella on mm. nuokkuhelmikkää, kevätlinnunhernettä, valkovuokkoa, sinivuokkoa, kieloa, metsäliekosammalta, sananjalkaa, sudenmarjaa, vuohenputkea, taikinamarjaa sekä pienikokoisia tammia. Itäosassa on jonkin verran kuivaa lehtoa. Myös kallioharjanteen kasvillisuus on monipuolinen. Luonnontilaisen kalliomännikön joukossa on kookkaita pihlajia ja katajia. Pienialaisilla avoimilla ja puoliavoimilla kalliokedoilla kasvaa mm. isomaksaruohoa, kalliokieloa, nuokkuhelmikkää, jänönpäpää, ahdekaunokkia, mäkitervakkoa, pölkkyruohoa, jänönapilaa, kivikkoalvejuurta, kallioimarretta ja keto-orvokkia. Kallioharjanteen länsiosa on huomattavan kulunut, johtuen ilmeisesti Hiiden koulun läheisyydestä. Kallioalue on mahdollinen metsälain 10 §:n kohde ja pähkinäpensaslehto saattaa täyttää luonnonsuojelulain 29 §:n suojelun luontotyypin kriteerit.

Arvoluokka ja suositus: Alue on yhdessä Haukilahden pähkinäpensaslehdon (LTA200981) kanssa yksi selvitysalueen huomattavimmista luontokohteista. Paikallisesti arvokas, luo-merkintä

Niemenaho koillinen, Kohde 6

Haukilahden eteläpuolella on pienialainen, pääosin sammal- ja jäkäläpintainen avokallio. Alueella on paikoitellen ketomaisia piirteitä ja lajistossa on mm. keto-orvokkia, keltamaksaruohoa, isomaksaruohoa, ahosuolaheinää, ahomansikkaa, heinätähtimöä, rohtotädykettä ja mäkitervakkoa. Avokallion läheisyydessä on tehty harvennushakkuuta. Kohde ei ole erityisen edustava. Kevyistä hakkuista huolimatta alue on avokallion osalta mahdollinen metsälain 10 §:n kohde.

Arvoluokka ja suositus: Voidaan pitää paikallisesti arvokkaana vaatimattomasta lajistosta huolimatta, luo-merkintä

Kohteen eteläpuolella on hakattua aluetta, jolla kasvaa paikoitellen runsaasti pähkinäpensaita. Kohde ei täyty luonnonsuojelulain suojellun luontotyypin kriteerejä.

Muutettavanniemen kalliot, Kohde 8

Muutettavanniemen länsipäässä on viisi erillistä kallioaluetta ja kallioketoa. Kohteet ovat lajistollisesti pääosin vaatimattomia, poikkeuksena aivan rannan läheisyyteen sijoittuva kalkkikalliojyrkäne, jolla kasvaa kolmea huomionarvoista jäkälälajia, *Verrucaria hydrela* (mustuaislaji), *Verrucaria floerkeana* (kartiomustuainen, puutteellisesti tunnettu laji), *Pseudosagedia grandis* (isonännijäkälä, äärimmäisen uhanalainen CR, erityisesti suojeltu). Kaikki kolme ovat vuonna 2007 löydettyjä Suomelle uusia lajeja (Hertta-tietokanta 2014, Hiiden kartasto 2014). Valtaosa alueista on sammalpeitteisiä ja alueilla kasvaa luonnontilaisen kaltaista harvaa kalliomännikköä. Muuhun lajistoon kuuluvat mm. mäkitervakko, kielo, ahosuolaheinä, rohtotädyke, heinätähtimö, isomaksaruoho, nuokkuhelmikkä, keto-orvokki, särmäkuisma, ahomansikka, kivikkoalvejuuri. Kalliokasvillisuus on paikoitellen kulunutta. Luonnonsuojelullisesti arvokkaimpia ovat kaksi aivan rannan läheisyyteen sijoittuvaa kallioaluetta. Kohteet ovat kaikki maisemallisesti huomattavan arvokkaita. Mahdollisia metsälain 10 §:n kohteita.

Arvoluokka ja suositus: Alueista pohjoisin rannassa sijaitseva kallio on valtakunnallisesti arvokas alue lajistonsa puolesta. Muilta osin paikallisesti arvokas, luo-merkintä. Muutettavanniemellä on kokonaisuutena huomattavaa paikallista maisema-arvoa.

Muilta osin Muutettavanniemen metsät ovat pääosin lehtomaisia kankaita, joiden pääpuulajina on mänty, joukossa myös vanhoja kilpikaarnaia puita ja muutamia yksittäisiä tammia. Runsaslajisessa pensaskerroksessa on vaahteraa, pihlajaa, kuusamaa ja yksittäisiä pähkinäpensaita.

Sairaalan länsipuoleinen kallioalue, Kohde 12

Sairaalan länsipuolella sijaitsevalla mäellä on selvitysalueen korkein kohta, joka ulottuu noin 35 metriä Lohjanjärven pintaa ylemmäs ja noin 65 metriä merenpinnan yläpuolelle. Huomattavan maisemallisen arvon lisäksi alueella on myös virkistyskäyttöarvoa ja luontoarvoja. Pääosin alue on kuusivaltaista lehtomaista metsää, mutta lounaisosassa on myös pienialaisesti keskiravinteista tuoretta lehtoa. Toisaalta sairaalanpuoleisessa rinteessä on paikoin lehtomaisia piirteitä ja aluetta voitaneen osin pitää lehtona tai puolilehtona. Rinteen lajistoon kuuluvat mm. metsäorvokki, sinivuokko, valkovuokko, käenkaali, metsäliekosammal, taikinamarja ja pähkinäpensas. Mäen kallioisella lakialueella on varsin monipuolinen kasvillisuus ja osin luonnontilaisen kaltaista kalliomännikköä. Lajistoon kuuluvat tuoksusimake, isomaksaruoho, keltamaksaruoho, mäkitervakko, ki-

vikkoalvejuuri, tuhkapensas, ahomansikka ja pölkkyruoho. Lakiosissa on laajalti myös puolukkatyyppin männikköä.

Luonnonsuojelullisesti merkittävimmän osan muodostaa kuitenkin alueen länsireunassa oleva yli 10 metriä korkea kalliojyrkkä, jonka alapuolella on luonnontilaisen kaltaista rantalehtoa, jossa kasvaa kuusta, tervaleppää, haapaa ja mäntyä sekä yksittäisiä vaahteroita. Alueelta on havainto kartiomustuaisesta vuodelta 2007 (*Verrucaria floerkeana*, puutteellisesti tunnetuksi arvioitu jäkälälaji, Hertta-tietokanta 2014).

Rannassa on edustavaa avoluhtaa ja pensasluhtaa.

Lehtometsä, kallioalueet, jyrkkä ja avo- ja pensasluhta ovat mahdollisia metsälain 10 §:n kohteita.

Arvoluokka ja suositus: Paikallisesti arvokas, luo-merkintä. Luontokohderajaus ei ole kokonaisuudessaan metsälakikohdetta, mutta tästä huolimatta alue on suositeltavaa säilyttää yhtenä kokonaisuutena, erityisesti huomattavista maisema- ja virkistyskäyttöarvoista johtuen.

Urheilukenttä etelä, Kohde 16

Urheilukentän eteläpuolella sijaitseva kallioalue ja kalliokeho. Pääosin alue on sammal-jäkäläkalliota, mutta kaakkoisosassa on jonkin verran kalliokeho, joka ei kuitenkaan ole lajistollisesti erityisen edustava. Alueella on mm. keltamaksaruohoa, isomaksaruohoa, nuokkuhelmikkää, mäkitervakkoa, ahomansikkaa, ahosuolaheinää ja tuoksusimaketta.

Arvoluokka ja suositus: Paikallisesti arvokas, luo-merkintä

Paloniemen ja Luhtalahden kalliokehot, Kohteet 19

Pääosin Paloniemen kehot Natura-alueeseen sisältyviä Paloniemen kalliokehot - luontokohteita ja Luhtalahden kalliokeho (kohde 19a), joka sisältää lännenkesijäkälän suojelurajauksen (Lohjan kaupunki 2011a ja Hiiden ympäristö- ja karttapalvelu 2014). Pitkänomainen Niemenahontietä reunustava kalliokeho ja metsälaidun ovat vanhaa perinnemaisemaa. Metsäisillä alueilla kasvaa pääasiassa mäntyjä ja katajia, mutta myös pähkinäpensaita, pihlajia ja koivuja. Kalliokehoilla on edustava ketolajisto, jossa on kalkkivaikutusta. Runsasta lajistoa ovat mm. keltamaksaruoho, mäkitervakko ja haisukurjenpolvi. Huomionarvoisia ovat mm. kartioakankaali, ketokaunokki, jänönapila ja kelta-apila. Kohteella on myös huomionarvoista sammallajistoa (Lohjan kaupunki 2011a).

Arvoluokka ja suositus: maakunnallisesti arvokas, luo-merkintä

Lehdot

Haukilahti lounainen, Kohde 4

Haukilahden lounaispuolisessa rinnelehdossa on harvahko pääosiin varsin järeä kuusikko, jonka joukossa on jonkin verran koivua ja haapaa. Lahopuuta on syntynyt tuulenkaatoina eteläpuolella tehdystä aukkohakkuusta johtuen. Paikoitellen hyvinkin tiheässä pensaskerroksessa on pähkinäpensasta, lehtokuusamaa, koiranheisiä, taikinamarjaa ja kenttäkerroksessa mm. mustakannonmarjaa, lehto-orvokkia, sudenmarjaa, kevätlinnunnherettä sekä sinivuokkoa ja valkovuokkoa. Tuore runsasravinteinen lehto on mahdollinen metsälain 10 §:n kohde.

Arvoluokka ja suositus: paikallisesti arvokas, luo-merkintä

Haukilahti tervaleppälehto, Kohde 5

Haukilahden eteläpuolella sijaitsevan tervaleppäluhdan ja tulvavaikutteisen rantalehdon valtapuina ovat melko kookkaat hieskoivut ja tervalepät. Puustoisella alueella on mm.

punakoisoa, rantakukkaa, rantayrttiä, ranta-alpia, korpikastikkaa, mesiangervoa, sudenmarjaa, punaherukkaa, paatsamaa, vuohenputki, lehtotähtimöä, hiirenporrasta, jänönsaattia, pähkinäpensasta sekä pienehköä pihlajaa ja tuomea. Rannan läheisyydessä on tervaleppäluhtaa ja myös etäämpänä rannasta olevassa lehdossa on selviä merkkejä ajoittaisesta tulvavaikutuksesta. Avoluhta on järviruokovaltainen. Rantalehto ja avoluhta ovat mahdollisia metsälain 10 §:n kohde.

Arvaluokka ja suositus: paikallisesti arvokas, luo-merkintä

Luhtalahti koillinen, Kohde 7

Lännenkesijäkälälle tehdyn suojelualuerajauksen kaakkoispuolella on pienialainen mäntyvaltainen kuiva lehto. Suhteellisen vaatimattomaan lajistoon kuuluvat mm. puolukka, sinivuokko, mansikka, sormisara, metsäapila, valkovuokko, nuokkuhelmikkä, sananjalka, metsäorvokki ja yksittäiset nuorehkot vaahterat. Pensaskerroksessa on pähkinäpensasta, pihlajaa ja tammea. Alue on osittain puustoltaan varttunutta kasvatusmetsää ja osin hakkuukypsän iän saavuttanut. Vaikka lajisto ei ole erityisen edustava ja puusto on osin nuorehkoa, on kohde mahdollinen metsälain 10 §:n kohde.

Arvaluokka ja suositus: paikallisesti arvokas, luo-merkintä

Niemenahon lehto, Kohde 10

Luhtalahden koillisrannalla on kookasta tervaleppää ja jonkin verran kuusta kasvava tuore ja kostea lehto. Varjostuksesta ja osittain myös luhtavaikutuksesta johtuen osalla aluetta kenttäkerros on heikosti kehittynyt, lajistoon kuuluu mm. hiirenporrasta, sudenmarja, sinivuokko, kieli, käenkaali, punakoiso ja sananjalka. Pensaskerroksessa on punaherukkaa, pihlajaa, vaahteraa ja pähkinäpensasta. Ylempänä rinteessä kasvaa myös mäntyä. Lehtometsä ja Luhtalahden avoluhta ovat mahdollinen metsälain 10 §:n kohde.

Arvaluokka ja suositus: paikallisesti arvokas, luo-merkintä

Kohteen länsi- ja luoteispuolella oleva rantametsikkö arvioitiin lajistollisesti vaatimattomammaksi. Vanhat heinävaltaiset rantaniityt ovat pääosin umpeenkasvaneita ja nykyisin metsäsaarekkeiden keskellä on pääosin ryteikköistä lehtipuustoa. Alueella on kuitenkin myös varttuneempaa puustoa.

Kaikilla Luhtalahtea ympäröivät puustoisilla alueilla on paikallista maisemallista arvoa.

Urheilukentän suo ja lehto, Kohde 15

Urheilukentän kaakkoispuolella on sijaitseva suoalue, lehtomainen kangas ja lehto. Kulttuurivaikutteisen ja lajistoltaan edustavan lehdon puustossa on kookasta kuusta, jonka joukossa on runsaasti lehtipuuta. Erityisesti eteläreunassa on huomattavan kookasta haapaa ja koivua. Pensaskerros on paikoitellen hyvin tiheä. Suoalueen vesitaloudessa on tapahtunut muutoksia pohjoispuolella olevasta tiestä, urheilukentästä ja alueella tehdystä ojituksesta johtuen. Tämän selvityksen maastotöiden aikana alue tulvi selvästi luontaista enemmän niin että vesi ulottui reunalla oleviin haapoihin asti eikä suoalueella pystynyt liikkumaan. Alueella on ilmeisesti ainakin luhtaista nevakorpea ja nevarämettä. Varttunut puusto on pääosin hieskoivua ja suon eteläreunassa on huomattava määrä haapaa.

Lehtometsä on mahdollinen metsälain 10 §:n kohde, sen sijaan suoalue on jonkin verran luonnontilaansa menettänyt ja ei todennäköisesti täytä metsälain 10 §:n kohteen kriteerejä. Alue olisi kuitenkin suositeltavaa säilyttää yhtenä kokonaisuutena.

Arvaluokka ja suositus: paikallisesti arvokas, luo-merkintä

5.2.3

Uhanalaiset luontotyypit

Selvitysalueen kasvillisuustyyppien uhanalaisuus on esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1. Selvitysalueen luontotyyppien uhanalaisuus Raunion ym. 2008 mukaan (CR = äärimmäisen uhanalainen, EN = erittäin uhanalainen, VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä, LC = elinvoimainen).

Suotyyppit	Etelä-Suomi	Koko maa
Luhdat		
Avoluhdat	NT	LC
Pajuluhdat	NT	NT
Tervaleppäluhdot	VU	VU
Lehdot		
Kosteet keskiravinteiset lehdot	NT	NT
Tuoreet keskiravinteiset lehdot	VU	VU
Tuoreet runsasravinteiset lehdot	CR	CR
Kuivat keskiravinteiset lehdot	EN	EN
Kalliot		
Varjoiset kalkkikalliojyrkänteet	VU	VU
Puustoiset laakeat kalkkikalliot	VU	VU
Karut avoimet sisämaakalliot	LC	LC
Kedot		
Kalkkivaikutteiset kalliokedot	CR	CR
Karut kalliokedot	EN	EN

5.2.4 Luonnonsuojelulakikohteet

Haukilahden pähkinäpensaslehto (LTA200981) (kohde 20).

Selvitysalueella ei ole muita luonnonsuojelulain (LSL 29§) nojalla suojeltuja luontotyyppejä. Haukilahden pähkinäpensaslehdon läheisyydessä olevan kalliokumpareen rinteillä on aluetta, joka saattaa täyttää pähkinäpensaslehdon suojellun luontotyyppin kriteerit (kohde 2).

5.2.5 Vesilakikohteet

Selvitysalueella ei ole vesilain 2. ja 3. luvun mukaisia suojeltuja pienvesiä.

5.2.6 Muut arvokkaat kohteet

Urheilukentän pohjoispuoleinen kallioketo, Kohde 14

Urheilukentän pohjoispuoleisen pellon laitaan sijoittuva pienialainen kallioketo. Lajistoon kuuluvat keltamaksaruoho, isomaksaruoho, nuokkuhelmikkä, heinätähtimö, mäkitervakko, ahomansikka, särmäkuisma, kissankello, ketoneilikka, ahosuolaheinä ja tuokusimake.

Arvoluokka ja suositus: paikallisesti arvokas, luo-merkintä

Urheilukentän luoteispuolella aiemmin ollut luontokohderajaus ”Paloniemen urheilukentän niitty” on ollut puustoinen niittymäinen alue, mutta alue on hiljattain hakattu ja se on menettänyt pääosan luontoarvoistaan. Myös Urheilukentän länsipuolella sijaitsevista metsissä on tehty laajoja hakkuita ja alue on menettänyt pääosan aiemmista luontoarvoistaan.

Tammikuja, Kohde 18

Tammikuja. Tien eteläreunassa on useita kookkaita tammia. Tammilla on paikallista maisemallista arvoa.

Arvoluokka ja suositus: voidaan säästää maisemallisen arvon vuoksi

Luhtalahti, Kohde 21

Luhtalahden linnustonsuojelurajaus (Lohjan kaupunki 2011a).

6 SELVITYSALUEEN EKOLOGISET YHTEYDET

Maakuntakaavassa on osoitettu viheryhteystarve Paloniemestä Routioon ja keskustajaman suuntaan (Uudenmaan liitto 2014).

Koko selvitysalueen läpi kulkee lähes yhtenäinen ekologinen yhteys, joka tarjoaa nykyisellään suhteellisen hyvän leviämisyhteyden alueella esiintyvälle lajistolla (liitekartta 4). Tärkeimmän yhteyden muodostaa puustoinen vyöhyke, joka ulottuu Hiittin ja Roution suunnasta aina Muutettavanniemen kärkeen asti. Muutettavanniemen ulottuva pohjois-etelä-suuntainen ekologinen yhteys kattaa itäreunan merkittävimmät luontokohteet, Haukilahden pähkinäpensaslehdon sekä Haukilahden ympäristössä olevat rantalehdot, luhdat ja kallioalueen sekä Luhtalahden kalliokedon. Merkittävin itä-länsisuuntainen ekologinen yhteys kulkee Lohjanjärven ranta-alueita pitkin yhdistäen Luhtalahtea ympäröivät alueet Lohjanjärven natura 2000 -alueisiin kuuluvaan Paloniemen ketoihin ja edelleen selvitysalueen länsireunassa sijaitseviin metsäisiin alueisiin. Lohjanjärven rannan läheisyydessä olevassa ekologisessa yhteydessä on lähes katkeamaton, joskin paikoitellen suhteellisen kapea metsäinen vyöhyke. Itä-länsi-suunnassa on myös hieman

vähämerkityksisempi katkonainen yhteys selvitysalueen peltoaukeiden välistä Luhtalahdelta vanhainkodin alueen kautta kohti Paloniemen ketojen luontokohdetta.

Selvitysalueen eteläosassa mahdollisesti esiintyvälle liito-oravalle on toimiva latvusyhteys sekä idän- että lännen suuntaan selvitysalueen ulkopuolelle.

Yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä on suositeltavaa varmistaa edellä mainittujen ekologisten yhteyksien säilyminen.

7

YHTEENVETO

Lohjan kaupungin Paloniemen osayleiskaavaa varten tehtiin kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksen maastokäynti heinäkuussa 2014.

Selvitysalue on luonnonolosuhteiltaan varsin vaihtelevaa. Kolmasosa alueesta on viljelykäytössä olevaa pelto, mutta metsämailla on huomattavan paljon reheviä lehtoja ja kallioalueilla runsaslajisia kallioketoja, joista osa on kalkkivaikutteisia. Alueen luonnonsuojelullista arvoa lisäävät Lohjanjärven rannoilla sijaitsevat edustavat luhdet, erityisesti tervaleppää kasvavat tervaleppäluhdet ja rantalehdot.

Haukilahden pähkinäpensaslehto on luonnonsuojelulain mukainen suojeltu luontotyyppi ja sen pohjoispuolella sijaitsevan luode-kaakko-suuntaisen kallioharjanteen reunoilla on myös pähkinäpensaslehtoa, joka saattaa täyttää luonnonsuojelulain suojellun luontotyypin kriteerit.

Luhtalahden pohjoispuolella on erityissuojellulle lännenkesijäkälälle tehty suojelurajaus, jonka yhteyteen tehtiin laajempi kallioketoja ja kalliomännikköä sisältävä luontokohderajaus. Alueelta on aiempia tietoja uhanalaisesta ja muuten huomion arvoisesta jäkälä- ja sammallajistosta.

Mahdollisia metsälain mukaisia erityisen arvokkaita elinympäristöjä rajattiin lähes kaksikymmentä kappaletta, mikä on huomattavan suuri määrä suhteellisen pienelle alueelle. Lohjanjärven rannassa sijaitseville kohteille on tyypillistä, että ne sisälsivät useita kasvillisuustyyppisiä, avoluhtia sekä tervaleppää kasvavia puusoisia luhtia, jotka vaihettui-
vat ylöspäin mentäessä tuoreiksi lehdoiksi.

Muiksi paikallisesti arvokkaiksi kohteiksi arvioitiin Hirmuholman niemi, jolla on huomattavaa maisemallista arvoa ja runsaasti vanhaa puustoa. Lisäksi rajattiin selvitysalueen keskiosassa sijaitseva tammikuja sekä urheilukentän läheisyydessä sijaitseva kallioketo ja luonnontilaansa menettänyt suoalue. Nämä kohteet eivät täytä metsälain erityisen arvokkaan elinympäristön kriteerejä, mutta paikallisesti arvokkaina luontokohteina ne olisi suositeltavaa huomioida maankäytön suunnittelussa.

Liito-oravalle soveltuvaa iäkstä kuusivaltaista sekametsää on eri puolilla huomattavan paljon. Alueelle olisi suositeltavaa tehdä kattava liito-oravaselvitys.

8

LÄHTEET

Hiiden ympäristö- ja karttapalvelu 2014. Internet-osoitteessa:
<http://lokika.maps.arcgis.com/apps/OnePane/basicviewer/index.html?appid=354796a7b3a04e14a08a88e4f913ee5f>. Selauspäivä 20.7.2014.

Lohjan kaupunki 2011. Kaupunkisuunnittelukeskus Taajamaosayleiskaava, Natura 2000 – verkostoon kuuluvat kohteet, kynnysarviotarkastelu

Lohjan kaupunki 2011a. Taajamaosayleiskaava, arvokkaat luontokohteet 28.11.2011. Selostusta täydentävä liite

MMM ja YM 2004. Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen määrittäminen ja turvaaminen metsien käytössä. Maa- ja metsätalousministeriö ja Ympäristöministeriö

Rassi, P., Hyvärinen, E., Juslén, A. ja Mannerkoski, I. (toim.) 2010. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus, Helsinki.

Sierla, L., Lammi, E. Mannila, J. ja Nironen, M. 2004. Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. Suomen ympäristö 742.

Hämet-Ahti, L., Suominen, J., Ulvinen, T. ja Uotila, P. (toim.) 1998. Retkeilykasvio. Luonnontieteellinen keskusmuseo, Kasvimuseo. Helsinki.

Meriluoto, M. ja Soininen, T. 1998. Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt. Tapio.

Raunio, A., Schulman, A. ja Kontula, T. (toim.). 2008. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Suomen ympäristö 8/2008. Osat 1 ja 2. 264+572 s.

Söderman, T. 2003. Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa.

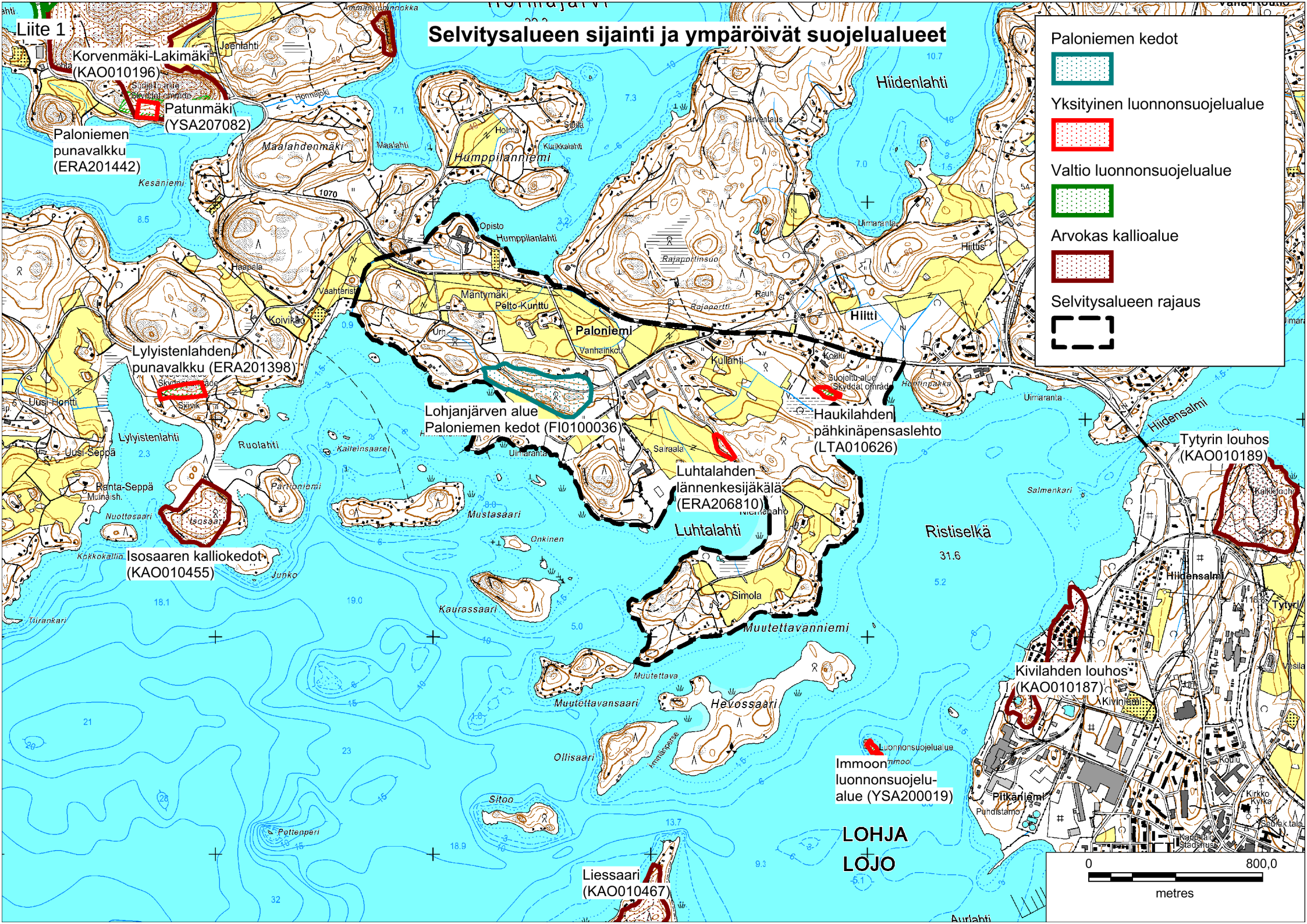
Vuorinen, S. 1989. Luonnon perusinventointi, Paloniemen osayleiskaava.

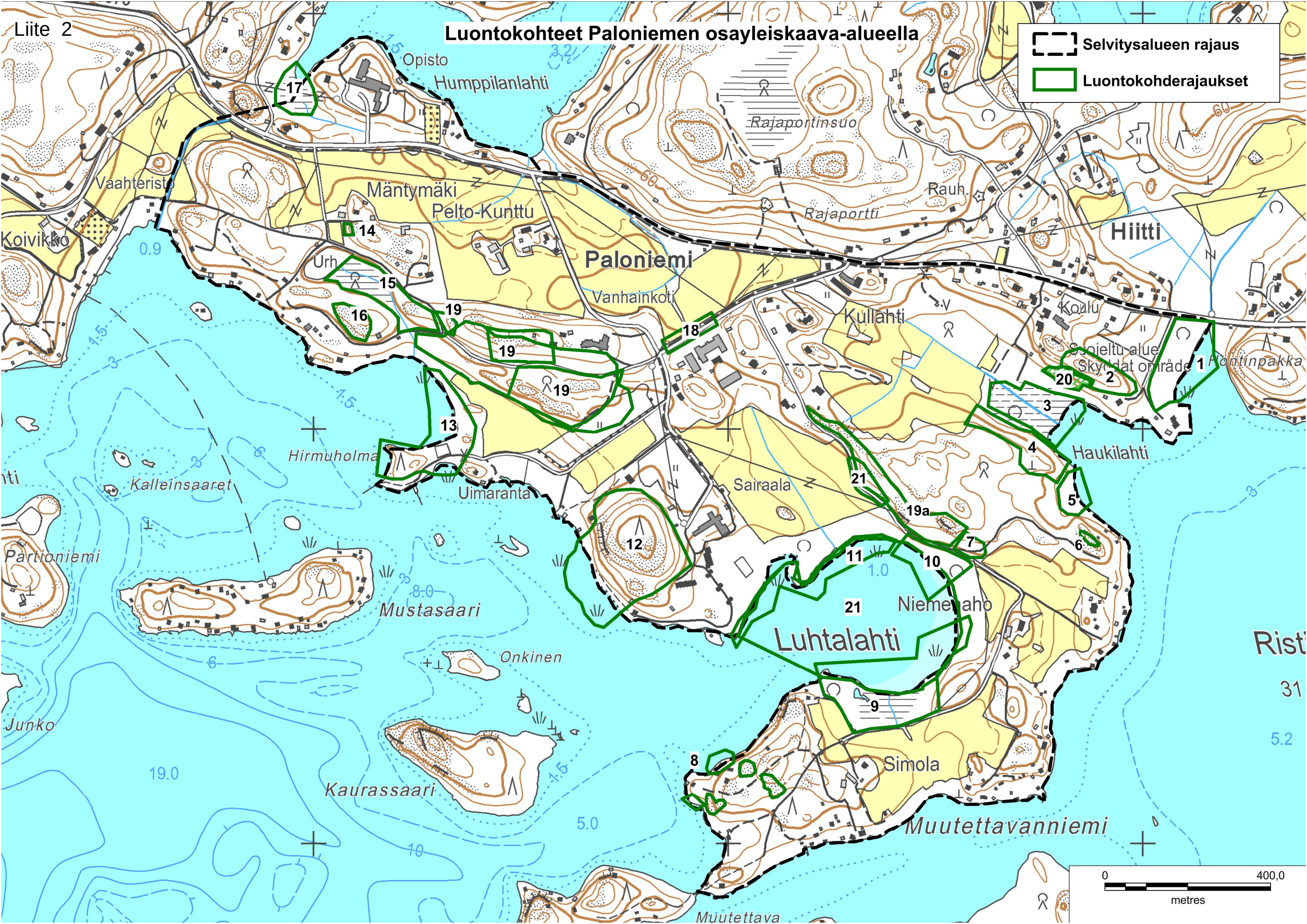
Uudenmaan liitto 2014. Uudenmaan vahvistettujen maakuntakaavojen yhdistelmä osoitteessa <http://kartta.uudenmaanliitto.fi/maakuntakaavat/index.html>. Selauspäivämäärä 20.07.2014.

Ympäristöhallinto 2014. Internet-sivut, Ympäristökarttapalvelu Karpalo osoitteessa <https://wwwp2.ymparisto.fi/scripts/hearts/welcome.asp>. Selauspäivämäärä 20.07.2014.

Ympäristöhallinto 2014a. Hertta-tietokanta. Tiedot tarkistettu 12.6.2014.

Ympäristöhallinto 2014b. Internet-sivut osoitteessa [http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Suojelualueet/Natura_2000_alueet/Lohjanjarven_alueet\(5981\)](http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Suojelualueet/Natura_2000_alueet/Lohjanjarven_alueet(5981))

Valokuvia selvitysalueelta

Liite 3

Kuva 1. Kohde 2.

Kuva 4. Kohde 7.

Kuva 2. Kohde 3.

Kuva 5. Kohde 9.

Kuva 3. Kohde 5.

Kuva 6. Kohde 10.

Kuva 7. Kohde 12.

Kuva 10. Kohde 17.

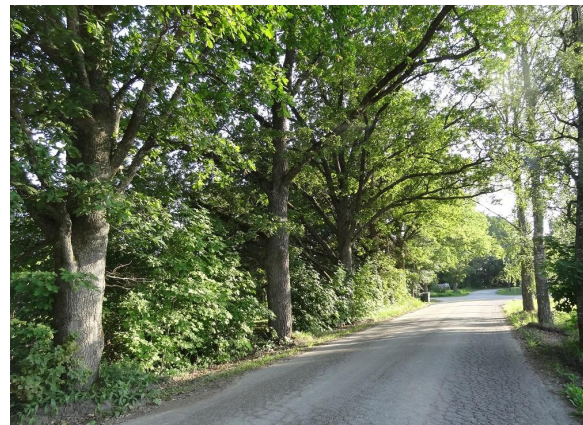
Kuva 8. Kohteen 12 itäpuolista rantaa.

Kuva 11. Näkymä vanhainkodin itäpuolelta

Kuva 9. Kohde 16.

Kuva 12. Kohde 18.

